

ROZKAZ

DZIAŁ URZĘDOWY.

ROZKAZ MINISTRA SPRAW Wewnętrznych

W sprawie...

...

...

...

TREŚĆ Nr 11/39.

ROZKAZY MINISTRA SPRAW WOJSKOWYCH.

Str.

113. Obwieszczenie Ministra Spraw Wojskowych w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o świadczeniach osobistych	263

AKTA CENTRALNYCH WŁADZ PAŃSTWOWYCH.

Rada Ministrów:

114. Rozporządzenie o należnościach za podróże służbowe, delegacje i przeniesienia żołnierzy wojska i marynarki wojennej oraz funkcjonariuszów państwowych administracji wojskowej w czasie wojny i mobilizacji	276

Nr 11.

WARSZAWA
19 SIERPANIA
1939 R.

ROZKAZ WEWNĘTRZNY

DO KATOLICKIEGO DUCHOWIEŃSTWA WOJSKOWEGO
W POLSCE

ROZKAZY MINISTRA SPRAW WOJSKOWYCH.

113.

OBWIESZCZENIE MINISTRA SPRAW WOJSKOWYCH

z dnia 14 czerwca 1939 r.

w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o świadczeniach osobistych.

(Dz. U. R. P. Nr 55/39, poz. 354).

Na podstawie art. 2 dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 25 maja 1939 r. o zmianie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o osobistych świadczeniach wojennych (Dz. U. R. P. Nr 48, poz. 308) ogłaszam w załączniku do obwieszczenia niniejszego jednolity tekst rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. o osobistych świadczeniach wojennych (Dz. U. R. P. Nr 95, poz. 858) z uwzględnieniem zmian, wynikających z dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 25 maja 1939 r. o zmianie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o osobistych świadczeniach wojennych (Dz. U. R. P. Nr 48, poz. 308) i z zastosowaniem ciągłej numeracji artykułów.

Minister Spraw Wojskowych: *Kasprzycki*

ROZPORZĄDZENIE PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ

o świadczeniach osobistych.

Na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji i ustawy z dnia 15 marca 1934 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr 28, poz. 221) postanawiam co następuje:

Art. 1.

1. Z chwilą wybuchu wojny lub zarządzenia mobilizacji powstaje z mocy samego prawa na obszarze całego Państwa obowiązek ludności wykonywania na rzecz Państwa za wynagrodzeniem robót i usług, bezpośrednio lub pośrednio potrzebnych do obrony Państwa (świadczenia osobiste).

2. Rada Ministrów może wprowadzić obowiązek świadczeń osobistych na całym obszarze Państwa lub jego części:

- 1) w przypadku gdy tego wymaga interes obrony Państwa stwierdzony uchwałą Rady Ministrów;
- 2) na wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych, gdy władze administracji ogólnej pośrednio współdziałające w zarządczych ćwiczeniach wojskowych nie posiadają odpowiednich środków własnych do wykonania zadań, związanych z tymi ćwiczeniami.

Art. 2.

1. Obowiązek świadczeń osobistych trwa przez czas wojny albo też przez czas pozostawania wojska lub marynarki wojennej (ich części) w stanie zmobilizowanym. Termin ustania tego obowiązku ogłasza w drodze obwieszczenia Minister Spraw Wojskowych.

2. W przypadku, określonym w art. 1 ust. 2 pkt 1), obowiązek świadczeń osobistych trwa do czasu jego zniesienia przez Radę Ministrów.

3. Obowiązek świadczeń osobistych w przypadkach, określonych w art. 1 ust. 2 pkt 2), trwa przez czas 36 godzin, licząc od

chwili zgłoszenia się powołanego do wykonywania świadczenia. Jeśli świadczenie w tym okresie czasu nie może być wykonane, obowiązek świadczenia przedłuża się do czasu jego wykonania.

Art. 3.

1. Świadczenie osobiste polega na wszelkiego rodzaju pracy ludzkiej, fizycznej i umysłowej.

2. Praca ta może być spełniana na rzecz władz rządowych lub samorządowych albo też na rzecz państwowych, samorządowych lub prywatnych instytucyj, organizacyj, przedsiębiorstw oraz gospodarstw wiejskich, które pracują w interesie obrony Państwa.

3. Do osób, powołanych do wykonywania świadczeń osobistych na rzecz instytucyj, organizacyj, przedsiębiorstw oraz gospodarstw wiejskich, stosuje się w zakresie wykonywania pracy — jeśli rozporządzenie niniejsze nie stanowi inaczej — przepisy ustawodawstwa o pracy w zakresie, ustalonym przez Ministrów: Spraw Wojskowych i Opieki Społecznej w porozumieniu z interesowanymi ministrami.

Art. 4.

1. Do świadczeń osobistych obowiązani są wszyscy mieszkańcy Państwa płci obojga w wieku od ukończonych lat 17 do ukończonych lat 60 z wyjątkiem:

- 1) osób pełniących czynną służbę wojskową;
- 2) osób zwolnionych od czynnej służby wojskowej w myśl art. 121 ust. (2) ustawy z dnia 9 kwietnia 1938 r. o powszechnym obowiązku wojskowym (Dz. U. R. P. Nr 25, poz. 220);
- 3) duchownych wymienionych w art. 50 ust. (1) ustawy z dnia 9 kwietnia 1938 r. o powszechnym obowiązku wojskowym;
- 4) posłów na Sejm i senatorów;
- 5) sędziów i prokuratorów sądów powszechnych;
- 6) funkcjonariuszów państwowych, pracowników przedsiębiorstw państwowych: „Polskie Koleje Państwowe“ oraz „Polska Poczta, Telegraf i Telefon“, pracowników Polskiego Monopolu Tytoniowego, Państwowego Monopolu Spirytusowego i Polskiego Monopolu Solnego, pracowników instytucyj ubezpieczeń społecznych i Funduszu Pracy z wy-

jątkiem lekarzy i personelu pomocniczo-sanitarnego, pracowników Francusko - Polskiego Towarzystwa Kolejowego S. A. w Paryżu, pracowników polskich przedsiębiorstw regularnej komunikacji powietrznej oraz pracowników lotnisk, otwartych do użytku publicznego, jak również pracowników obsługujących urządzenia przeznaczone do utrzymania bezpieczeństwa i porządku żeglugi powietrznej;

- 7) osób korzystających z prawa zakrajowości oraz zawodowego personelu obcych urzędów konsularnych i członków ich rodzin, jeżeli posiadają obywatelstwo państwa wysyłającego, z zastrzeżeniem wzajemności.

2. Minister Spraw Wojskowych w porozumieniu z właściwymi ministrami może w drodze rozporządzenia podwyższyć dla pewnych kategorii specjalistów granicę wieku, określoną w ust. 1 do lat 65.

Art. 5.

1. Świadczenia osobiste wykonywa się na podstawie powołania, które przeprowadzają powiatowe władze administracji ogólnej.

2. Sposób i tryb przeprowadzenia powołania określi rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrami Spraw Wojskowych i Opieki Społecznej; rozporządzenie to może przekazać wykonywanie czynności, określonych w ust. 1, w całości lub w części zarządom gmin.

Art. 6.

1. Od wykonywania świadczeń osobistych należy zwolnić:

- 1) osoby niezdolne do wykonywania świadczeń osobistych wskutek choroby lub ułomności fizycznej;
- 2) cudzoziemców stosownie do wzajemności, opartej na umowie międzynarodowej lub faktycznie istniejącej;
- 3) kobiety w czasie ciąży i przez 6 tygodni po odbyciu porodu, kobiety karmiące, matki i inne kobiety, sprawujące pieczę macierzyńską nad dziećmi w wieku do ukończonych lat 13;
- 4) osoby, których powołanie do wykonywania świadczeń osobistych mogłoby uniemożliwić lub poważnie utrudnić wykonywanie przez nie świadczeń rzeczowych.

2. Od wykonywania świadczeń osobistych mogą być zwolnieni:

- 1) funkcjonariusze samorządowi i pracownicy państwowych, samorządowych lub prywatnych instytucji, organizacji, przedsiębiorstw oraz gospodarstw wiejskich, które pracują w interesie obrony Państwa;
- 2) osoby, których powołanie do świadczeń osobistych mogłoby spowodować zagrożenie bytu bądź ich rodziny, bądź też gospodarstwa, rękodziela, przemysłu lub handlu, stanowiącego źródło ich utrzymania;
- 3) osoby odbywające studia;
- 4) osoby kierujące instytucjami użyteczności publicznej o charakterze leczniczym i opiekuńczym.

3. Szczegółowe warunki zwolnienia od wykonywania świadczeń osobistych, tryb postępowania oraz właściwość władz orzekających o zwolnieniu określi rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych i Ministra Spraw Wewnętrznych, wydane w porozumieniu z interesowanymi ministrami.

Art. 7.

1. Powołanych do świadczeń osobistych należy używać tylko do robót, odpowiadających ich zwyczajnemu zatrudnieniu albo umysłowemu lub fizycznemu uzdolnieniu.

2. Od tej zasady można odstąpić jedynie w przypadkach nagłej konieczności, wywołanej działaniami wojennymi lub siłą wyższą, i tylko na czas rzeczywistej potrzeby.

Art. 8.

1. Osoby, powołane do świadczeń osobistych, mają na żądanie władzy wstawić się do wykonania świadczenia z posiadanymi w chwili powołania własnymi narzędziami pracy, należącymi do nich środkami przewozowymi, tudzież inwentarzem pociągowym, niezbędnym dla obsługi dostarczonych przez nie środków przewozowych.

2. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych, wydane w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych, określi, które kategorie inwentarza pociągowego będą zwolnione od obowiązku ich dostarczania celem wykonania świadczeń.

Art. 9.

1. Powołanie do świadczeń osobistych następuje na podstawie zapotrzebowań zgłaszanych przez:

- 1) władze wojskowe, upoważnione do tego przez Ministra Spraw Wojskowych;
- 2) władze podległe Ministrom: Spraw Wewnętrznych, Spraw Zagranicznych, Skarbu, Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, Rolnictwa i Reform Rolnych, Przemysłu i Handlu, Komunikacji, Opieki Społecznej oraz Poczty i Telegrafów.

2. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Ministra Spraw Wojskowych, wydane w porozumieniu z interesowanymi ministrami, określi właściwość władz (pkt 2)), zgłaszających zapotrzebowania oraz tryb postępowania w tych sprawach.

Art. 10.

W przypadku zgłoszenia jednoczesnego zapotrzebowania świadczeń osobistych przez władze wojskowe i inne władze państwowe — pierwszeństwo w zaspokojeniu zapotrzebowania służy władzom wojskowym.

Art. 11.

1. Rada Ministrów może nałożyć już w czasie pokoju:

- 1) obowiązek zarejestrowania się — na osoby należące do pewnych zawodów i nie zwonione w myśl przepisów rozporządzenia niniejszego od obowiązku świadczeń osobistych, jeśli uzna, że potrzebnych wiadomości, dotyczących tych osób, w innej drodze uzyskać nie można;
- 2) obowiązek dostarczania wszelkich danych, potrzebnych dla ustalenia, jaki personel i w jakiej ilości potrzebny jest dla utrzymania prawidłowego funkcjonowania instytucyj, organizacyj, przedsiębiorstw i gospodarstw wiejskich, wymienionych w art. 3 ust. 2 — na właścicieli (zarządy) tych instytucyj, organizacyj, przedsiębiorstw i gospodarstw.

2. Rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych i Ministra Spraw Wewnętrznych, wydane w porozumieniu z interesowanymi

ministrami, określi władze przeprowadzające rejestrację (pkt 1)) i zebranie danych (pkt 2)) oraz tryb postępowania w tych sprawach.

Art. 12.

1. Na osobach zarejestrowanych w myśl art. 11 ust. 1 pkt 1) ciąży obowiązek meldunkowy.

2. Obowiązek meldunkowy obejmuje:

- 1) obowiązek zawiadamiania o zmianie miejsca zamieszkania;
- 2) obowiązek zgłaszania się na wezwanie władzy w sprawach świadczeń osobistych.

3. Rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych w porozumieniu z właściwymi ministrami określi władze, przed którymi obowiązek meldunkowy ma być dopełniony, sposób jego dopełnienia oraz tryb postępowania w tych sprawach.

Art. 13.

1. Świadczenie osobiste wykonywa się za wynagrodzeniem. Obejmuje ono wynagrodzenie za pracę, za używanie w czasie wykonywania świadczenia własnych narzędzi, środków przewozowych oraz inwentarza pociagowego, a dla wykonywającego świadczenie poza miejscem zamieszkania lub pobytu — także koszt zakwaterowania.

2. Wynagrodzenie wypłaca się w pieniądzu. Za zgodą wykonywającego świadczenie wynagrodzenie może być wypłacone również w innej wartości.

3. Właściwość władz i tryb postępowania w sprawach roszczeń o należności z tytułu wynagrodzenia za świadczenia określi rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych i Ministra Spraw Wewnętrznych, wydane w porozumieniu z interesowanymi ministrami.

Art. 14.

1. Wynagrodzenie za świadczenia osobiste, wykonywane bezpośrednio na rzecz władz rządowych lub samorządowych, wypłacają te władze według zasad, które określi rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych i Ministra Spraw Wewnętrznych, wydane w porozumieniu z interesowanymi ministrami.

2. Określenie wysokości stawek wynagrodzenia mogą przekazać interesowani ministrowie podległym władzom.

Art. 15.

1. Wynagrodzenie za świadczenia osobiste, wykonywane na rzecz państwowych, samorządowych lub prywatnych instytucyj, organizacyj, przedsiębiorstw oraz gospodarstw wiejskich, wypłacają te instytucje, organizacje, przedsiębiorstwa oraz gospodarstwa wiejskie — w wysokości, ustalonej w układzie zbiorowym dla danego rodzaju pracy.

2. Jeżeli układ nie określa wysokości wynagrodzenia, ustala się je na podstawie przeciętnych zarobków, pobieranych w danej miejscowości w danej gałęzi pracy. Władze właściwe do ustalenia wysokości wynagrodzenia określi rozporządzenie Ministra Opieki Społecznej, wydane w porozumieniu z interesowanymi ministrami.

Art. 16.

1. Powołany do świadczeń osobistych ma prawo do zwrotu rzeczywistych kosztów przejazdu środkiem masowego przewozu z miejsca zamieszkania (pobytu) do miejsca świadczenia i z powrotem, jeżeli odległość miejsca zamieszkania (pobytu) od miejsca świadczenia wynosi więcej niż 10 km.

2. Zwrot kosztów przejazdu wypłacają władze, instytucje, organizacje, przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskie, właściwe do wypłaty wynagrodzenia za świadczenie.

3. Właściwość władz i tryb postępowania w sprawach roszczeń z tytułu należności o zwrot kosztów przejazdu określi rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych i Ministra Spraw Wewnętrznych, wydane w porozumieniu z interesowanymi ministrami.

Art. 17.

1. Za zniszczenie, uszkodzenie lub utratę narzędzi, środków przewozowych lub inwentarza pociągowego, dostarczonych w myśl art. 8 przez powołanego do świadczeń, należy się odszkodowanie, jeżeli zniszczenie, uszkodzenie lub utrata nastąpiły bez jego winy.

2. Właściwość władz i tryb postępowania w tych sprawach określi rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych i Ministra Spraw Wewnętrznych, wydane w porozumieniu z interesowanymi ministrami.

Art. 18.

1. Inwentarz pociągowy, dostarczony w myśl art. 8 przez powołanego do świadczeń osobistych dla celów wykonania świadczenia, korzysta z bezpłatnej opieki sanitarno - weterynaryjnej i podkownictwa.

2. Wydatki z tego tytułu ponoszą władze, instytucje, organizacje, przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskie, korzystające ze świadczenia.

Art. 19.

1. Jeżeli wykonywający osobiste świadczenia napotyka na trudności w uzyskaniu pożywienia dla siebie lub paszy dla inwentarza pociągowego, dostarczonego do obsługiwanego środków przewozowych, korzystający ze świadczenia obowiązany jest dostarczyć mu na żądanie pożywienia w naturze dla niego lub paszy dla inwentarza, potrącając równowartość pożywienia lub paszy z należnego wynagrodzenia za świadczenie.

2. Normy pożywienia i paszy oraz sposób obliczenia równowartości określi rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych i Ministra Spraw Wewnętrznych, wydane w porozumieniu z interesowanymi ministrami.

Art. 20.

1. Osoby, powołane do świadczeń osobistych i wykonywające je na rzecz władz rządowych lub samorządowych, korzystają w przypadku choroby, powstałej w czasie wykonywania świadczenia, na koszt Skarbu Państwa z bezpłatnej pomocy lekarskiej, środków leczniczych i opatrunkowych oraz leczenia szpitalnego i utrzymania.

2. Osoby, wykonywające świadczenia osobiste na rzecz państwowych, samorządowych lub prywatnych instytucyj, organizacyj, przedsiębiorstw albo gospodarstw wiejskich, podlegają na równi z pracownikami danego zakładu pracy obowiązkowi ubez-

pieczenia na wypadek choroby i macierzyństwa, bądź też na równi z pracownikami korzystają ze świadczeń w przypadku choroby i macierzyństwa bezpośrednio ze strony zakładu pracy. Jeżeli jednak uszkodzenie zdrowia nastąpiło wskutek bezpośredniego oddziaływania wydarzeń wojennych w czasie wykonywania świadczenia, leczenie tych osób odbywa się na koszt Skarbu Państwa.

Art. 21.

1. Osoby, wykonywające świadczenia osobiste na rzecz władz rządowych lub samorządowych, które doznały uszkodzenia zdrowia, powodującego utratę zdolności zarobkowej z powodu choroby lub kalectwa, nabytych w czasie i wskutek wykonywania tych świadczeń, będą uważane za inwalidów wojennych lub inwalidów wojskowych, i służy im prawo do zaopatrzenia inwalidzkiego w trybie i na zasadach, określonych w przepisach normujących zaopatrzenie inwalidzkie osób, które doznały uszkodzenia zdrowia na skutek służby wojskowej.

2. Osoby, wykonywające świadczenia osobiste na rzecz państwowych, samorządowych lub prywatnych instytucyj, organizacyj, przedsiębiorstw lub gospodarstw wiejskich, podlegają obowiązkowi ubezpieczenia emerytalnego oraz ubezpieczenia od wypadków i chorób zawodowych — na równi z pracownikami danego zakładu pracy. Osobom tym służy jednak prawo do zaopatrzenia inwalidzkiego w myśl ust. 1, jeżeli doznały uszkodzenia zdrowia, powodującego utratę zdolności zarobkowej, wskutek bezpośredniego oddziaływania wydarzeń wojennych w czasie wykonywania świadczenia. Z tytułu jednego uszkodzenia zdrowia można pobierać tylko jedno zaopatrzenie, odszkodowanie lub rentę, przy czym w razie zbiegu uprawnień z tytułu tego samego uszkodzenia zdrowia służy osobom uprawnionym prawo wyboru uprawnienia korzystniejszego.

Art. 22.

Jeżeli wykonywający świadczenia osobiste poniósł śmierć z powodu bezpośrednich działań wojennych w czasie wykonywania świadczenia osobistego, pozostała po nim rodzina ma prawo

do zaopatrzenia w trybie i na zasadach, określonych w przepisach normujących zaopatrzenie inwalidzkie osób, które doznały uszkodzenia zdrowia lub okaleczenia na skutek służby wojskowej.

Art. 23.

1. Rodzinom osób, powołanych do świadczeń osobistych na czas dłuższy niż dwa tygodnie, służy prawo do zasiłków, przewidzianych dla rodzin osób, odbywających czynną służbę wojskową, według tych samych norm i zasad.

2. Prawo do zasiłku nie służy rodzinom osób, które za świadczenia osobiste pobierają wynagrodzenie według zasad określonych w art. 15.

Art. 24.

1. Powołani do świadczeń osobistych obowiązani są w czasie spełniania tego obowiązku do posłuchu rozkazom i poleceniom przełożonych w zakresie wykonywania robót i usług, objętych obowiązkiem świadczenia.

2. W razie naruszenia tego obowiązku, wykonywający świadczenia osobiste na rzecz władzy wojskowej podlegają ukaraniu dyscyplinarnemu przez wojskowych przełożonych dyscyplinarnych i według wojskowych przepisów dyscyplinarnych, a wykonujący je na rzecz innych władz rządowych lub samorządowych albo też państwowych, samorządowych lub prywatnych instytucyj, organizacyj, przedsiębiorstw albo gospodarstw wiejskich — ukaraniu w myśl art. 30 przez powiatowe władze administracji ogólnej.

Art. 25.

1. Decyzje władz, wydawane w wykonaniu postanowień rozporządzenia niniejszego, są natychmiast wykonalne, jeżeli w decyzji nie jest wskazany termin późniejszy. Wniesienie odwołania nie wstrzymuje wykonania zaskarżonej decyzji, jeżeli władza nie postanowi inaczej.

2. Roszczenia o należności z tytułu wynagrodzenia za świadczenia (art. 13), zwrotu kosztów przejazdu (art. 16) i odszkodowania (art. 17) mogą być dochodzone w drodze powództwa sądowego w ciągu dni 30 od dnia doręczenia decyzji właściwej władzy, wydanej w I instancji.

Art. 26.

Wszelkie pisma i dokumenty w sprawach dotyczących świadczeń osobistych są wolne od opłat skarbowych.

Art. 27.

1. W czasie wojny Naczelny Wódz ma prawo stawiania Rządowi wiążących postulatów w sprawach świadczeń osobistych oraz prawo zgłaszania zapotrzebowań na świadczenia osobiste na obszarze całego Państwa. Prawo zgłaszania zapotrzebowań służy również władzom (organom) wojskowym wskazanym przez Naczelnego Wodza.

2. Naczelny Wódz może zastrzec sobie wykonanie na obszarze operacyjnym wszystkich lub pewnych uprawnień, które na podstawie rozporządzenia niniejszego służą poszczególnym ministrom.

3. W czasie wojny, w razie nagłej potrzeby lub na obszarze operacyjnym, na którym władze administracyjne na skutek działań wojennych nie funkcjonują, mogą władze, uprawnione do zgłaszania zapotrzebowań, kierować zapotrzebowania do zarządu gminy. Gdyby i ten sposób nie dał pewności, że świadczenie będzie wykonane, mogą władze, uprawnione do zgłaszania zapotrzebowań, same przeprowadzić powołanie do świadczeń osobistych.

4. Naczelny Wódz drogą zarządzenia może określić również inne zmiany, poza określonymi w ust. 3, jakie należy stosować przy wykonaniu rozporządzenia niniejszego na obszarze operacyjnym.

Art. 28.

Kto uchyła się od obowiązku osobistego świadczenia lub od wykonania zarządzeń wydanych na zasadzie art. 11,

podlega karze aresztu do 3 miesięcy lub grzywny do 3.000 zł albo obu tym karom łącznie.

Art. 29.

Kto nie spełnia obowiązku meldunkowego, określonego w art. 12. lub nie zgłasza się na wezwanie właściwej władzy,

podlega karze aresztu do miesiąca lub grzywny do 1.000 zł albo obu tym karom łącznie.

Art. 30.

1. Kto nie wykona rozkazu lub polecenia przełożonego w czasie spełniania obowiązku świadczenia osobistego w zakresie wykonania robót lub usług objętych tym obowiązkiem,

podlega karze aresztu do miesiąca lub grzywny do 1.000 zł albo obu tym karom łącznie.

2. Jeżeli wskutek niewykonania rozkazu lub polecenia wynikła szkoda lub niebezpieczeństwo znacznej szkody,

sprawca podlega karze aresztu do 3 miesięcy lub grzywny do 3.000 zł albo obu tym karom łącznie.

Art. 31.

Kto, będąc przełożonym w zakresie robót i usług, objętych obowiązkiem świadczenia, nadużywa swego stanowiska lub je wykorzystuje bądź na szkodę interesu publicznego, bądź wyrządzając jakąkolwiek krzywdę swemu podwładnemu,

podlega, niezależnie od odpowiedzialności karnej na zasadach ogólnych, karze aresztu do 3 miesięcy lub grzywny do 3.000 zł — albo obu tym karom łącznie.

Art. 32.

Do orzekania o przestępstwach, przewidzianych w art 28, 29, 30 i 31, powołane są powiatowe władze administracji ogólnej, jeśli nie zachodzi przypadek dyscyplinarnego ukarania przewidzianego rozporządzeniem niniejszym.

Art. 33.

Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Ministrom: Spraw Wojskowych, Spraw Wewnętrznych, Skarbu, Przemysłu i Handlu, Komunikacji, Rolnictwa i Reform Rolnych, Opieki Społecznej oraz Poczty i Telegrafów — każdemu we właściwym mu zakresie działania i w porozumieniu z interesowanymi ministrami.

1. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

2. Równocześnie tracą moc obowiązującą: ustawa z dnia 25 lipca 1919 r. o osobistych świadczeniach wojennych (Dz. U. R. P. Nr 67, poz. 401) i rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 1 czerwca 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr 51, poz. 456).

AKTA CENTRALNYCH WŁADZ PAŃSTWOWYCH.

RADA MINISTRÓW.

114.

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 20 czerwca 1939 r.

**o należnościach za podróże służbowe, delegacje i przeniesienia
żołnierzy wojska i marynarki wojennej oraz funkcjonariuszów
państwowych administracji wojskowej w czasie wojny
i mobilizacji.**

(Dz. U. R. P. Nr 61/39, poz. 401).

Na podstawie art. 1, 9, 29 ust. (1), art. 38, 40 i 51 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 października 1933 r. o uposażeniu wojska i marynarki wojennej (Dz. U. R. P. z 1938 r. Nr 43, poz. 362) oraz art. 10 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 października 1933 r. o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych (Dz. U. R. P. Nr 86, poz. 663) zarządza się co następuje:

R o z d z i a ł I.

Przepisy ogólne.

§ 1. 1. Rozporządzenie niniejsze reguluje w czasie wojny i mobilizacji należności za podróże służbowe, delegacje i przeniesienia w kraju, na obszarze w. m. Gdańska i na całym obszarze wojennym żołnierzy wojska i marynarki wojennej w służbie czynnej

oraz funkcjonariuszów państwowych administracji wojskowej w służbie czynnej.

2. Minister Spraw Wojskowych może zarządzić stosowanie rozporządzenia niniejszego również w czasie pokoju, jeżeli wymaga tego interes wojska lub marynarki wojennej.

§ 2. 1. Żołnierzami w rozumieniu rozporządzenia niniejszego są:

- 1) oficerowie służby stałej;
- 2) oficerowie i podchorążowie rezerwy, powołani do służby czynnej celem przemianowania na oficerów służby stałej;
- 3) oficerowie oraz podoficerowie i szeregowcy stanu spoczynku;
- 4) oficerowie rezerwy, pospolitego ruszenia i pomocniczej służby wojskowej;
- 5) oficerowie na czas wojny;
- 6) podoficerowie i szeregowcy zawodowi;
- 7) podoficerowie i szeregowcy nadterminowi;
- 8) podchorążowie;
- 9) podoficerowie i szeregowcy pełniący zasadniczą służbę wojskową;
- 10) podoficerowie i szeregowcy rezerwy, pospolitego ruszenia i pomocniczej służby wojskowej;
- 11) wszystkie inne osoby uznane na podstawie szczególnych przepisów za równorzędne z żołnierzami wymienionymi w pkt 1—10

2. Funkcjonariuszami państwowymi w rozumieniu rozporządzenia niniejszego są:

- 1) urzędnicy;
- 2) praktykanci;
- 3) niżsi funkcjonariusze.

§ 3. Wyrazy „małżonek“, „dzieci“ lub „rodzina“ używane w przepisach rozporządzenia niniejszego oznaczają pozostających na utrzymaniu osób wymienionych w § 1:

- 1) żonę z wyjątkiem sądownie separowanej, jeżeli na mężu nie ciąży obowiązek alimentacji;
- 2) męża zupełnie niezdolnego do zarabkowania;
- 3) dzieci ślubne, uprawnione i pasierbów do ukończenia osiemnastu lat, jeżeli zaś uczęszczają do szkół publicznych lub

wskutek ułomności fizycznych, umysłowych albo nieuleczalnej choroby nie mogą na swoje utrzymanie zarabiać — do ukończenia dwudziestu czterech lat z wyjątkiem tych, które wstąpiły w związki małżeńskie.

R o z d z i a ł II.

Podróże służbowe, delegacje i przeniesienia w kraju, na obszarze w. m. Gdańska i na całym obszarze wojennym.

§ 4. 1. Czasowe opuszczenie przez osoby wymienione w § 1 na zlecenie przełożonego w celach służbowych: miejscowości poza obszarem wojennym, w której posiadają one stałą przynależność służbową albo miejsca zakwaterowania na obszarze wojennym stanowi:

- 1) podróż służbową, jeżeli zlecone czynności służbowe wykonuje żołnierz lub funkcjonariusz państwowy z ramienia swej władzy służbowej;
- 2) delegację, jeżeli w celach służbowych został żołnierz lub funkcjonariusz państwowy czasowo oddany do dyspozycji innej władzy.

2. Należności za podróże służbowe lub delegacje nie służą w razie:

- 1) czasowego skierowania żołnierza lub funkcjonariusza państwowego, pełniących służbę poza obszarem wojennym, do miejsca położonego bliżej niż dwa km od budynku, w którym mieści się jego urząd;
- 2) czasowego skierowania żołnierza lub funkcjonariusza państwowego, pełniących służbę na obszarze wojennym, do miejsca położonego bliżej niż pięć km od miejsca zakwaterowania;
- 3) czasowego skierowania żołnierza lub funkcjonariusza państwowego z jednej jednostki organizacyjnej do drugiej na obszarze operacyjnym, jeżeli przy tym skierowaniu nie zachodzi potrzeba opuszczenia obszaru operacyjnego;
- 4) podróży i marszów w oddziałach zwartych oraz podróży i marszów, za które służą specjalne należności;
- 5) podróży i marszów na obszarze wojennym, spowodowanych wykonywaniem zadań i czynności objętych regulaminem służby polowej oraz wynikłych z operacyjnego użycia służb.

§ 5. 1. Podróż służbowa oraz delegacja do jednej miejscowości może trwać zasadniczo tylko sześć tygodni. Jeżeli po upływie tego czasu zachodzi potrzeba dalszego pełnienia przez odbywającego podróż lub delegację czynności służbowych w miejscowości, do której został skierowany, wówczas miejscowość ta staje się jego zwykłym miejscem służbowym i za dłuższy w niej pobyt nie służą należności z tytułu podróży lub delegacji. W tym przypadku powrót do dawnego miejsca służbowego uważa się za przeniesienie w rozumieniu rozporządzenia niniejszego.

2. Naczelnny Wódz, Minister Spraw Wojskowych oraz upoważnione przez niego władze mogą w wyjątkowych przypadkach przedłużać ustalony w ust. 1 okres sześciu tygodni.

3. Ograniczenie czasu wskazane w ust. 1 nie dotyczy funkcjonariuszów państwowych, pozostających w podróży służbowej lub delegacji na obszarze wojennym.

§ 6. Przeniesieniem w rozumieniu rozporządzenia niniejszego jest zmiana stałego miejsca służbowego, połączona ze zmianą miejscowości, a na obszarze wojennym — zmiana stałej przynależności służbowej.

2. Należności za przeniesienie nie służą:

- 1) jeżeli odległość od budynku, w którym mieści się dotychczasowa siedziba służbowa poza obszarem wojennym, do nowego miejsca służbowego wynosi mniej niż dwa km;
- 2) jeżeli odległość od dotychczasowego do nowego miejsca zakwaterowania na obszarze wojennym wynosi mniej niż pięć km.

R o z d z i a ł III.

Należności z tytułu podróży służbowych, delegacji i przeniesień w kraju i na całym obszarze wojennym.

§ 7. 1. W razie podróży służbowej lub delegacji osobom wymienionym w § 1 służą:

- 1) diety;
- 2) przejazd na koszt Skarbu Państwa;
- 3) przewóz bagażu na koszt Skarbu Państwa.

2. Podoficerom i szeregowcom pełniącym zasadniczą służbę wojskową, nadterminowym, podchorążym oraz podoficerom

i szeregowcom rezerwy, pospolitego ruszenia i pomocniczej służby wojskowej diety nie służą, jeżeli mogą korzystać z wyżywienia w naturze (z kotła).

3. W razie zbiegu uprawnienia do pobierania diet z uprawnieniem do pobierania dodatku bojowego z żywnościowym albo polowego z żywnościowym, żołnierz zachowuje tylko to uprawnienie, które jest dla niego pod względem wysokości korzystniejsze.

§ 8. 1. Diety wynoszą dziennie:

1) dla oficerów w stopniu:

Marszałka	70 zł
Generała broni, admirała	50 „
Generała dywizji, wiceadmirała	35 „
Generała brygady, kontradmirała	25 „
Pułkownika, komandora	17 „
Podpułkownika, komandora-porucznika	15 „
Majora, komandora-podporucznika	13 „
Kapitana	10 „
Porucznika, podporucznika	8 „

2) dla podoficerów i szeregowców wymienionych w § 2 ust. 1 pkt 2), 3) i 6) w stopniu:

Chorążego (równorzędnego)	8 zł
Starszego sierżanta (równorzędnego), sierżanta równorzędnego)	7 „
Plutonowego (równorzędnego)	6 „
Kaprала (równorzędnego), starszego marynarza zawodowego	5 „

3) dla podoficerów i szeregowców wymienionych w § 2 ust. 1 pkt 7)—10):

a) podoficerów (równorzędných)	2.— zł
b) dla starszych szeregowców i szeregowców (równorzędných)	1.60 „

4) dla funkcjonariuszów państwowych, pobierających uposażenia:

według grupy	IV	25 zł
„	V	17 „
„	VI	13 „
„	VII	10 „

według grupy VIII	8 zł
„ „ IX	7 „
„ „ X	6 „
„ „ XI, XII	5 „

2. W razie awansu wyższe diety należą się od dnia, od którego służy prawo do wyższego uposażenia.

§ 9. 1. Jednostką obliczenia diet jest dwudziestoczworogodzinny okres czasu, liczony od chwili wyjazdu ze zwykłego miejsca służbowego do chwili powrotu do tegoż miejsca, przy czym:

- 1) jeżeli pobyt poza zwykłym miejscem służbowym trwa dłużej niż dwadzieścia cztery godziny, należy się za końcowy okres czasu, wynoszący dwanaście lub więcej godzin — cała dieta, za okres zaś czasu wynoszący od sześciu do dwunastu godzin — połowa diety;
- 2) jeżeli pobyt poza zwykłym miejscem służbowym trwa krócej niż dwadzieścia cztery godziny, należy się połowa diety, jeżeli pobyt ten trwa sześć lub więcej godzin, a cała dieta tylko w tym przypadku, gdy pobyt poza zwykłym miejscem służbowym, trwający dłużej niż sześć godzin, przypada na porę nocną między godzinami dwudziestą pierwszą a szóstą.

2. Czas rozpoczęcia i zakończenia podróży liczyć należy według czasu odejścia lub przyścia pociągu, statku lub innego środka komunikacyjnego, mającego ustalony oficjalny rozkład jazdy. Przy użyciu środka komunikacyjnego, który nie ma oficjalnego rozkładu jazdy, miarodajny jest czas ruszenia z miejsca i czas powrotu takim środkiem. Czas opóźnienia środka lokomocji, mającego oficjalny rozkład jazdy, liczyć należy tylko wtedy, gdy opóźnienie wynosi więcej niż jedną godzinę i zostanie udowodnione.

3. Gdy przejazd odbywa się różnymi środkami lokomocji, należy do czasu trwania przejazdu wliczać również uzasadnione przerwy między przejazdami poszczególnymi środkami lokomocji.

§ 10. 1. Przy podróży służbowej lub delegacji wypłaca się diety w pełnej wysokości tylko przez pierwsze dwa tygodnie licząc od dnia następującego po dniu przybycia do celu podróży lub miejsca delegacji, po upływie zaś tego czasu — diety zmniejszone o 30%. Jeżeli podróż służbowa lub delegacja do jednej miejscowości, wskutek przedłużenia przez władze określone

w § 5 ust. 2, trwa dłużej niż osiem tygodni, wypłaca się diety zmniejszone o 40%.

2. Gdy podróż służbowa lub delegacja odbywa się do dwóch lub więcej miejscowości, czas określony w ust. 1 liczy się od początku przy każdej zmianie miejscowości.

§ 11. Diety należą się również za niedziele i święta, przypadające w czasie trwania podróży służbowej, delegacji lub przeniesienia.

§ 12. Diety należą się także w przypadku zachorowania w czasie podróży służbowej lub delegacji, przez cały czas spowodowanego chorobą pobytu w odnośnej miejscowości, jednak z ograniczeniem wynikającym z § 5 i pod warunkiem stwierdzenia choroby świadectwem lekarskim. Diety za czas choroby nie służą w razie umieszczenia uprawnionego na koszt Skarbu Państwa w szpitalu.

§ 13. Pozostającemu w podróży służbowej lub delegacji nie służy prawo do diet za czas urlopu. Czas urlopu nie zalicza się do okresu wskazanego w § 5 ust. 1 ani też do okresu wskazanego w § 10 ust. 1.

§ 14. 1. Prawo przejazdu upoważnia do odbycia podróży na koszt Skarbu Państwa pociągiem, statkiem, samolotem, autobusem lub innym środkiem komunikacji oraz do otrzymania ryczałtu na pokrycie kosztów dojazdu do dworca i z dworca kolejowego, do przystani i z przystani, do stacji autobusowej, lotniczej i z tych stacyj.

2. Jeżeli przejazd użytym środkiem komunikacji nie mógł być kredytowany, służy jadącemu zwrot poniesionych kosztów; w tych przypadkach osoby uprawnione do ulg otrzymują zwrot opłaty ulgowej.

§ 15. 1. Przy przejazdach na koszt Skarbu Państwa koleją, statkiem, autobusem, samolotem służy:

- 1) prawo przejazdu pierwszą klasą: żołnierzom w stopniu od marszałka do majora (równorzędnego) włącznie, oficerom towarzyszącym służbowo przy przejazdach przedstawicieli państw obcych, misyj zagranicznych, oficerów armij obcych, jak również adiutantom i oficerom ordynansowym, podróżującym służbowo w pierwszej klasie razem ze swy-

mi dowódcami pułków (równorzędnymi) i wyższymi oraz urzędnikom grup IV i V;

- 2) prawo przejazdu drugą klasą: oficerom i urzędnikom nieobjętym przepisem pkt 1) oraz chorążym (równorzędnym) i podchorążym;
- 3) prawo przejazdu trzecią klasą: podoficerom i szeregowcom oraz niższym funkcjonariuszom państwowym.

2. Jeżeli dany środek komunikacyjny posiada tylko dwie klasy, prawo przejazdu pierwszą klasą służy również osobom wymienionym w ust. 1 pkt 2), a prawo przejazdu drugą klasą osobom wymienionym w ust. 1 pkt 3).

3. Prawo przejazdu na koszt Skarbu Państwa służy z reguły pociągami osobowymi. Przejazd pociągami pośpiesznymi, motorowo-ekspresowymi lub samolotami dozwolony jest tylko wtedy, jeżeli podróż służbowa ma charakter nagły, albo gdy przez użycie szybszych środków komunikacyjnych zaoszczędza się diety. Władza zarządzająca podróż służbową powinna potwierdzić potrzebę użycia pociągu pośpiesznego, motorowo-ekspresowego lub samolotu.

4. Jeżeli zaszła potrzeba przejazdu szybszym środkiem komunikacyjnym, w którym nie ma trzeciej klasy, służy osobom wymienionym w ust. 1 pkt 3), prawo przejazdu klasą drugą.

5. Jeżeli odbywający podróż służbową lub delegowany był zobowiązany do wykupienia tzw. miejscówki (kuponu na miejsce itp.) przysługuje mu prawo do zwrotu poniesionych kosztów miejscówki.

6. Władza zarządzająca podróż służbową może przyznać osobom mającym prawo przejazdu pierwszą klasą, zwrot faktycznie poniesionych i udowodnionych kosztów użycia jednego miejsca w wozie sypialnym, jeżeli podróż koleją trwa dłużej niż sześć godzin między dwudziestą pierwszą a szóstą godziną, a zarazem podróż służbowa ma charakter nagły i zachodzi konieczność pełnienia następnego dnia czynności urzędowych. Nie dotyczy to Naczelnego Wodza, ministra, dowódców armii, którym w każdym przypadku podróży służbowej służy prawo użycia całego przedziału sypialnego w wozie sypialnym. Zwrot kosztów zajęcia miejsca w wozie sypialnym wymaga dołączenia do rachunku ko-

sztów podróży oryginalnego kuponu uprawniającego do zajęcia miejsca lub przedziału w wozie sypialnym.

§ 16. 1. Waga osobistego bagażu podróżnego nie może przekraczać:

- 1) pięćdziesięciu kg przy podróżach służbowych i delegacjach trwających co najmniej sześć dni;
- 2) stu kg przy podróżach służbowych i delegacjach trwających dłużej niż trzydzieści dni;
- 3) trzystu kg przy przeniesieniach.

2. Prawo przewozu bagażu służbowego, potrzebnego do spełnienia czynności urzędowej, jak akt, narzędzi, instrumentów itp. służy bez ograniczenia wagi i bez względu na czas trwania podróży służbowej lub delegacji, jednak konieczność przewozu bagażu służbowego oraz jego waga powinna być potwierdzona przez władzę zarządzającą podróż służbową, delegację lub przeniesienie.

§ 17. 1. Przy przejazdach kołowych końmi lub motorowymi środkami lokomocji, wynajętymi lub stanowiącymi własność prywatną odbywającego przejazd, zwraca się ceny podane w tarifie zatwierdzonej przez władze dla danych miejscowości. W razie braku takich taryf zwraca się cenę najmu koni lub motorowego środka lokomocji na podstawie oświadczenia odbywającego przejazd, w którym jest on obowiązany wymienić ilość kilometrów odbytej drogi kołowej oraz miejscowości początkową i końcową. W razie wątpliwości, czy podana cena odpowiada miejscowym stosunkom, może władza zasięgnąć informacji u właściwego zarządu miejskiego (gminnego) i zależnie od otrzymanej informacji odpowiednio zmniejszyć kwoty najmu koni lub motorowego środka lokomocji.

2. Przy wspólnych podróżach kołowych należy zaliczyć jedną podwoź lub samochód co najmniej na dwie osoby. W razie równoczesnego przewozu większego bagażu służbowego wolno zaliczyć jedną podwoź lub samochód na każdą z jadących wspólnie osób.

3. Wydatek za użycie koni lub motorowych środków lokomocji zwraca się w całości tylko wtedy, jeżeli nie ma możliwości przejazdu tańszym środkiem lokomocji, jak kolejami, wszelkiego rodzaju autobusami, statkami itp. z wyjątkiem przypadków nagłych

oraz w razie potrzeby odbycia czynności urzędowych w większej liczbie miejscowości, jeżeli przez to zaoszczędza się diety. Jeżeli natomiast istnieje możliwość przejazdu tańszym środkiem lokomocji, wydatek za użycie koni lub motorowych środków lokomocji zwraca się tylko do wysokości ustalonej taryfy dla kursującego na danej przestrzeni najtańszego środka lokomocji; przepis ten nie ma zastosowania, gdy przejazd kursującym na danej przestrzeni najtańszym środkiem lokomocji mógł być kredytowany.

§ 18. 1. Za czynności służbowe wykonane w miejscach leżących w granicach garnizonu lub rejonu zakwaterowania na obszarze wojennym, lecz w odległości ponad dwa km od budynku, w którym mieści się urząd, należy się tylko zwrot kosztów za przejazd dorożką lub samochodem, w kwocie faktycznie wydanej i odpowiadającej miejscowym cenom. Jeżeli na danej przestrzeni istnieje tańszy środek komunikacyjny jak tramwaj, autobus itp. zwraca się koszt przejazdu tym środkiem komunikacyjnym.

2. W razie konieczności przewiezienia bagażu służbowego (§ 16. ust. 2) koszty przejazdu zwraca się bez względu na odległość.

§ 19. 1. Osobom wymienionym w § 2 ust. 1 pkt 1), 6) i 8) oraz w ust. 2 pkt 1) i 2) przyznaje się w gminach miejskich na koszty dojazdu do dworca kolejowego, przystani, stacji lotniczej lub autobusowej, jak również przejazdu z jednego dworca (przystani, stacji) na drugi, za każdy dojazd lub odjazd ryczałt w wysokości 1.50 zł.

2. Ryczałt ten nie należy się w przypadkach, gdy dojazd odbywa się służbowym środkiem lokomocji.

3. Gdy podróż służbowa odbywa się do kilku miejscowości, przyznaje się ryczałt za dojazdy w każdej miejscowości.

4. Jeżeli odległość od gmachu urzędu lub od mieszkania do dworca (przystani, stacji) wynosi więcej niż dwa km, można zastosować przepis § 18.

§ 20. 1. W razie zlecenia dodatkowej podróży służbowej lub delegacji do miejscowości położonych poza miejscem stanowiącym cel dotychczasowej podróży służbowej lub delegacji, uzupełnia się diety, jeżeli wypłacane są stosownie do § 10 w wymiarze zmniejszonym, do wysokości całej diety z ograniczeniem zawar-

łym w § 5. Przepisy dotyczące przejazdu i przewozu bagażu stosuje się odpowiednio.

2. W razie odbywania dodatkowych podróży służbowych lub delegacyj w ciągu pierwszych dwu tygodni pozostawania w podróży służbowej lub delegacji, za które służy cała dieta, nie wlicza się do tego okresu dni, przebytych w dodatkowej podróży służbowej lub delegacji.

3. Przepisów ust. 1 i 2 nie stosuje się do podróży służbowych lub delegacyj, które trwają krócej niż sześć godzin; w razie podróży służbowej lub delegacji z miejsca stanowiącego jej cel do zwykłego miejsca służbowego, diety nie służą za czas pobytu w zwykłym miejscu służbowym.

§ 21. Odbywającym podróż służbową (delegację), przeniesionym następnie do miejscowości, stanowiącej uprzednio cel podróży służbowej (delegacji), służy prawo przejazdu do miejscowości, w której mieli stały przydział służbowy i z powrotem, oraz diety za czas tego przejazdu według zasad ustalonych dla podróży służbowych, jeżeli przejazd ten jest konieczny dla uregulowania spraw, wynikłych wskutek przeniesienia.

§ 22. 1. Do miejsca czynności służbowych należy zdążać bez żadnej przerwy i to bez względu na odległość.

2. Przy przejazdach kołowych odbywanych jednym ciągiem bez przerwy należy dążyć do odbycia co najmniej czterdziestu km drogi w jednym dniu, przy tym należy używać tylko takich środków komunikacyjnych, które nie powodując niepotrzebnej zwłoki w osiągnięciu celu podróży, połączone są z najmniejszymi kosztami dla Skarbu Państwa.

§ 23. 1. W razie przeniesienia osobom wymienionym w § 1 służą:

- 1) diety za czas jazdy i za pierwszą dobę pobytu na nowym miejscu służbowym;
- 2) przejazd na koszt Skarbu Państwa;
- 3) przewóz bagażu na koszt Skarbu Państwa (§ 16).

2. W przypadkach, gdy przeniesieni mają prawo do należności z tytułu przesiedlenia (§ 24) — służy im oprócz należności wymienionych w ust. 1 pkt 1) i 2):

- 1) przewóz urządzenia domowego na koszt Skarbu Państwa;
- 2) przejazd na koszt Skarbu Państwa małżonka i dzieci przeniesionego według przepisów odnoszących się do przeniesionego oraz jednej osoby ze służby według przepisów odnoszących się do niższych funkcjonariuszów państwowych;
- 3) diety dla małżonka i dzieci przesiedlonego za czas przejazdu do nowego miejsca i za pierwszą dobę pobytu w tym miejscu, a to dla małżonka w wysokości 75⁰/₀ i dla każdego dziecka w wysokości 50⁰/₀ diet przysługujących przesiedlonemu.

3. Przepis § 7 ust. 2 i 3 stosuje się odpowiednio.

§ 24. 1. Prawo do należności z tytułu przesiedlenia może być przyznane przez Naczelnego Wodza, Ministra Spraw Wojskowych lub przełożonych uprawnionych do dokonywania przeniesień — według swego uznania osobom wymienionym w § 2 ust. 1 pkt 1)—6) i równorzędnym oraz osobom wymienionym w § 2 ust. 2 pkt 1) i 3) w przypadkach:

- 1) przeniesienia na inne miejsce służbowe;
- 2) służbowej konieczności powrotu do ewakuowanej poprzednio miejscowości;
- 3) wyznaczenia miejsca służbowego poza miejscowością zamieszkania w chwili powołania do czynnej służby,

jeżeli w tych wszystkich przypadkach przeniesiony uzasadni potrzebę przesiedlenia rodziny i wykaże, że na nowym miejscu służbowym ma zapewnione odpowiednie warunki mieszkaniowe.

2. Prawo do należności z tytułu przesiedlenia bez ograniczeń wynikających z ust. 1 służy:

- 1) osobom wymienionym w § 2 ust. 1 pkt 1)—6) i równorzędnym, oraz osobom wymienionym w § 2 ust. 2 pkt 1) i 3) w razie konieczności dokonania przesiedlenia z powodu objęcia zarządzeniem wycofania miejscowości, w której osoby te posiadają stałą przynależność służbową lub stałe miejsce zamieszkania;
- 2) osobom wymienionym w § 2 ust. 1 pkt 1), 2) i 6) oraz w ust. 2 pkt 1) i 3) w przypadku pozostawienia ich po ukończeniu demobilizacji, na tym miejscu służbowym, na którym ich zastała demobilizacja i jeśli do tego miejsca były uprzednio

przeniesione bez prawa donależności z tytułu przesiedlenia;

- 3) osobom wymienionym w § 2 ust. 1 pkt 3), 4) i 5) w razie przesiedlania się do obranego miejsca zamieszkania po rozwiązaniu stosunku służbowego wskutek demobilizacji lub zwolnienia ze służby czynnej, jeżeli przy lub po powołaniu do służby czynnej zmieniły miejsce zamieszkania i w związku z tym uzyskały należności z tytułu przesiedlenia.

3. W razie zgrupowania na stacji załadowczej rodzin osób wymienionych w § 2 ust. 1 pkt 1)—6) oraz ust. 2 pkt 1) i 3), których zwykle miejsca służbowe znajdują się na obszarze wycofania, zgrupowanym służyć diety za czas przymusowego pobytu na stacji załadowczej w wysokości, przewidzianej w § 23 ust. 2 pkt 3) oraz przejazd do stacji załadowczej a w razie ustania potrzeby zgrupowania również i z powrotem — stosownie do § 23 ust. 2 pkt 2). W razie zarządzenia wycofania osób zgrupowanych na stacji załadowczej stosuje się do nich ust. 2 pkt 1).

§ 25. 1. Prawo przewozu urządzenia domowego na koszt Skarbu Państwa obejmuje:

- 1) przewóz tego urządzenia kolejowymi pociągami towarowymi lub statkami towarowymi, oraz
- 2) ryczałt na pokrycie wydatków połączonych z przesiedleniem w wysokości: samotnemu 50%, utrzymującemu rodzinę — 100% miesięcznego uposażenia, należnego w nowym miejscu służbowym, a przy zwolnieniu — należnego w ostatnim miejscu służbowym; za podstawę określenia wysokości ryczałtu służy uposażenie przewidziane w art 5 i 12 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 października 1933 r. o uposażeniu wojska i marynarki wojennej lub w art. 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 października 1933 r. o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych — z zasiłkiem wyrównawczym.

2. Jeżeli przewóz urządzenia domowego na koszt Skarbu Państwa koleją nie mógł być kredytowany albo gdy został on dokonany statkiem lub innym środkiem, zwraca się udowodniony koszt przewozu tylko do wysokości kosztów, jakiego by wynikły przy użyciu normalnych towarowych pociągów lub statków na taką samą odległość. Osoby, którym służy prawo do ulg przy

przewozie urządzenia domowego państwowymi lub zarządzanymi przez Państwo środkami komunikacyjnymi, otrzymują zwrot opłaty ulgowej.

§ 26. Należności, określone w § 23 ust. 2 i w § 24 wypłaca się: samotnym po udowodnieniu przewiezienia urządzenia domowego, zaś utrzymującym rodzinę, po udowodnieniu przewiezienia urządzenia domowego i po zameldowaniu rodziny w nowym miejscu służbowym, a ponadto:

- 1) w razie wycofania — po stwierdzeniu obowiązku wycofania;
- 2) w razie pozostania po zakończeniu demobilizacji na miejscu służbowym, uzyskanym przez przeniesienie po ogłoszeniu mobilizacji — po upływie trzydziestu dni od zakończenia demobilizacji;
- 3) w razie przeniesienia, służbowej konieczności powrotu do ewakuowanej uprzednio miejscowości albo w razie wyznaczenia powołanemu do służby czynnej miejsca służbowego poza miejscowością jego zamieszkania — po zameldowaniu się w uzyskanym miejscu służbowym i objęciu tam czynności służbowych;
- 4) w przypadku zwolnienia ze służby czynnej (§ 24 ust. 2 pkt 3)) — po zameldowaniu się na stałe zamieszkanie w obranej miejscowości, w ciągu roku od dnia zwolnienia.

§ 27. 1. Wszelkie rachunki diet i kosztów przejazdu z tytułu podróży służbowych, delegacyj i przeniesień powinny być przedstawiane w terminie czternastu dni, liczonym od następnego dnia po odbyciu podróży lub delegacyj, albo po przeniesieniu, rachunki zaś kosztów przewozu urządzenia domowego (§ 25) w terminie czternastu dni, liczonym od następnego dnia po dokonaniu przewozu.

2. Rachunki należności za podróże służbowe lub delegacje trwające dłużej niż trzydzieści dni, należy przedstawiać za każdy miesiąc kalendarzowy z dołu w ciągu czternastu pierwszych dni następnego miesiąca kalendarzowego. W takim samym terminie mogą być przedstawiane rachunki powtarzających się w ciągu miesiąca podróży służbowych, jeżeli w tych przypadkach nie zastosowano ryczałtów przewidzianych w § 29.

3. W przypadkach wskazanych w § 24 ust. 2 wypłata należności w razie nieobecności żołnierza (funkcjonariusza państwowego) może nastąpić do rąk upoważnionego, a w braku upoważnienia do rąk żony albo najstarszego z dzieci (pasierbów), jeżeli zaś są one nieletnie, do rąk ich opiekuna.

4. Każdy rachunek kosztów podróży służbowej lub delegacji musi być opatrzony klauzulą władzy zarządzającej podróż lub delegację albo klauzulą przełożonej władzy służbowej, stwierdzającą konieczność odbycia podróży lub delegacji, należyte użycie czasu i środków komunikacyjnych oraz wykonanie zlecenia służbowego. Przepis ten nie dotyczy dowódców dywizyj, dowódców brygad, kawalerii i wyższych.

§ 28. Udającym się w podróż służbową, delegowanym, przeniesionym i ewakuowanym przysługuje prawo do zaliczki, nie przekraczającej przypuszczalnych kosztów podróży, należnych diet i kosztów przewozu urządzenia domowego. Przepis § 27 ust. 3 stosuje się odpowiednio.

§ 29. W przypadkach, w których podróże służbowe (delegacje) stale się powtarzają, Naczelný Wódz, Minister Spraw Wojskowych lub upoważnione przez niego władze mogą przyznać ryczałt zamiast kosztów przejazdu i diet. Ryczałt może być płatny z góry wraz z uposażeniem, albo w innych terminach. Zarządzenie o przyznaniu ryczałtu określa terminy jego wypłaty. Wypłata ryczałtu następuje każdorazowo na podstawie osobnego zarządzenia.

§ 30. Jeżeli w kraju cały oddział zostanie przeniesiony czasowo do innej miejscowości, należy stosować przepis § 7 z ograniczeniem zawartym w § 5.

§ 31. Oficerom Korpusu Kontrolerów przyznaje się przy podróżach służbowych odbywanych w celach kontrolnych dodatek do diet, płatny równocześnie z dietami w następującym wymiarze:

generałom	25% diet
pułkownikom	35% diet
podpułkownikom, majorom i kapitanom	45% diet

Należności z tytułu podróży służbowych, delegacyj i przeniesień na obszarze w. m. Gdańska.

§ 32. 1. Przepisy rozporządzenia niniejszego stosuje się także do podróży służbowych, delegacyj i przeniesień na obszarze w. m. Gdańska z tą zmianą, że stawki diet zwiększa się o 20⁰/o.

2. Zwiększenie stawek diet stosuje się następująco:

1) jeżeli pobyt poza zwykłym miejscem służbowym trwa dłużej niż dwadzieścia cztery godziny, należy się w ciągu doby:

a) w razie pobytu na obszarze w. m. Gdańska od sześciu do dwunastu godzin — połowa diety zwiększonej o 20⁰/o, za pozostały zaś czas pobytu poza obszarem w. m. Gdańska — połowa diety nie zwiększonej,

b) w razie pobytu na obszarze w. m. Gdańska ponad dwaście godzin — cała dieta zwiększona o 20⁰/o;

2) jeżeli pobyt poza zwykłym miejscem służbowym trwa krócej niż dwadzieścia cztery godziny, należy się:

a) w razie pobytu na obszarze w. m. Gdańska sześć lub więcej godzin — połowa diety zwiększonej o 20⁰/o,

b) w razie pobytu na obszarze w. m. Gdańska ponad sześć godzin w porze nocnej (między dwudziestą pierwszą a szóstą godziną) — cała dieta zwiększona o 20⁰/o.

3. Osoby, wymienione w § 2 ust. 1, pkt. 1) — 6) i równorzędne wyjeżdżające służbowo na obszar w. m. Gdańska, mogą otrzymać tytułem ryczałtu na uzupełnienie ubrania cywilnego:

1) przy pierwszym wyjeździe kwotę dwieście pięćdziesiąt zł;

2) przy każdym następnym wyjeździe kwotę sto czterdzieści pięć zł, jeżeli od otrzymania poprzedniego ryczałtu upłynęło trzy lata;

3) po upływie pierwszego roku pobytu służbowego na obszarze w. m. Gdańska kwotę sto czterdzieści pięć zł.

4. Osoby wymienione w § 2 ust. 1 pkt. 7)—11) i równorzędne, wyjeżdżające służbowo na obszar w. m. Gdańska, otrzymują do użytku na czas trwania podróży ubranie cywilne w naturze, które pozostaje własnością Skarbu Państwa.

Przepisy końcowe.

§ 33. Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Ministrowi Spraw Wojskowych.

§ 34. Rozporządzenie niniejsze obowiązuje od dnia 23 marca 1939 r.

Prezes Rady Ministrów: *Stawoj Składkowski*

Minister Spraw Wojskowych: *Kasprzycki*

+ Józef Garliński

Biskup Polowy Wojsk Polskich.

Warszawa, dnia 19 sierpnia 1939 r.

DZIAŁ NIEURZĘDOWY.

TREŚĆ Nr 11/39.

Str.

POGADANKI:

„Honor“. Pogadanka z żołnierzami. *Ks. Fr. Juszczyk* 231

KRONIKA DUSZPASTERSTWA WOJSKOWEGO 241

KS. FRANCISZEK JUŚCZYK

Proboszcz W. P.

Włocławek

HONOR.

Materiał dyskusyjny dla kapelanów do pogadanki z żołnierzami.

Wstęp.

Jednym z ważnych środków wychowania żołnierza jest wpojenie w jego duszę wysokiego poczucia honoru. Już w pogadance o znaczeniu słów roty przysięgi żołnierskiej mówiłem wam o honorze. Dziś wyjaśnię wam dokładniej co to jest h o n o r.

Jakie to słowa są umieszczone na sztandarze wojskowym?

Takie same słowa „Honor i Ojczyzna“ są umieszczone na odwrotnej stronie wojennego orderu „Virtuti Militari“.

Może niejednemu z was dziwnym się wydaje, że wyraz „Honor“ umieszcza się p r z e d wyrazem „Ojczyzna“. Widocznie honor odgrywa bardzo ważną rolę w wojsku, skoro umieszczono go jako hasło przed „Ojczyzną“.

Kto to powiedział te słowa: „Bóg mi powierzył honor Polaków, oddam go tylko Bogu“?

Z tymi słowami rzucił się ks. Józef Poniatowski w nurty Elstery (1813 r.), dotrzymując do ostatka wierności Napoleonowi i własną pierśią zasłaniając odwrót Francuzów. W tej rzece Elsterze (pod Lipskiem) znalazł śmierć.

Musi być honor żołnierski wielkim skarbem, skoro tylko w ręce Boga wódz go oddaje.

O honorze tak powiedział Marszałek Piłsudski:

„Bez honoru służba wojskowa zawsze jest b e z d u s z y“.

Jest więc honor wartością nieśmiertelną, skoro Ks. Józef Poniatowski po swym zgonie B o g u go oddał, skoro Marszałek Piłsudski nazwał go d u s z ą służby wojskowej!

Że honor jest skarbem nieśmiertelnym, na to wskazuje to, że żaden człowiek nie chce, by jego honor po śmierci szarpano.

Poczucie honoru spotykamy u wszystkich ludzi na ziemi, o ile tylko oni nie są całkowicie zepsuci.

Honor ma i Chińczyk, i Japończyk i Indianin i Europejczyk.

Dotrzymanie danego słowa, dochowanie przyjaźni, obrona słabszych, szacunek dla niewiast, męstwo na polu bitwy, poświęcenie się dla dobra ogółu — są cenione przez wszystkie narody.

Jak to wytłumaczyć? Otóż natura ludzka jest jednako u wszystkich ludzi i nawet poganie mają wypisane w swym sercu prawo Boże. To prawo Boże objawia się u ludzi przez głos sumienia, które mówi, co jest złe, a co dobre. Właśnie w głosie sumienia ma podstawę to poczucie honoru u wszystkich ludzi.

Cóż to jest ten honor, skoro w takiej cenie jest u wszystkich ludzi?

Słowo „honor“ jest to wyraz łaciński: (honor-ris, albo hono-ris), wyraz ten oznacza „cześć, godność, zaszczyt“.

Komu oddajemy największą cześć?

Dlaczego Panu Bogu taką cześć oddajemy?

Oddajemy Bogu cześć największą, bo Bóg jest Istotą najdoskonalszą o nieskończonej wartości.

A komu po Bogu oddajemy w niebie cześć jeszcze?

Dlaczego świętym oddajemy cześć?

Bo swoją wartością, swoimi cnotami zbliżyli się oni do Boga. Cześć ta jest tym większa, im większa była wartość tych świętych na ziemi.

A z ludzi komu tu na ziemi oddajemy cześć?

Dlaczego cześć oddajemy wodzom, bohaterom, ludziom, którzy są wielcy umysłem i sercem?

W jaki sposób ich czcimy?

Dlaczego stawiamy im pomniki, od ich imienia i nazwiska nadajemy nazwy ulicom, placom, albo osadom i miastom (np. Mościce) lub sypimy na ich cześć kopce (Sowiniec, kopiec Kościuszki).

Czynimy to po to, aby te znaki głosiły ich wielkość przez wieki całe, aby nawet tu na ziemi pozostali ci ludzie nieśmiertelnymi dla swej wielkiej wartości.

A komu to spośród żołnierzy oddajemy cześć największą?

Tym, którzy polegli na polu chwały i tym, których za ich wyjątkowe męstwo, okazane na wojnie, odznaczono wojennym orderem „Virtuti Militari“.

Widzicie więc, że honor oznacza wartość osobistą, a zarazem cześć zewnętrzną, którą oddajemy tej wartości osobistej.

Honor jest zatem również cześcią, okazywaną człowiekowi dla jego wewnętrznej wartości.

Każdy człowiek im więcej jest wartościowy, tym większą ma cześć u ludzi.

Kiedy mówimy o honorze, musimy wiedzieć, że istnieje:

3) Rodzaje honoru:

a) honor osobisty,

b) „ honor rodzinny,

c) „ stanowy,

d) „ narodowy.

Poczucie osobistego honoru ma każdy człowiek bez wyjątku. *a) osobisty.*

Słyszeliście napewno nieraz z ust nawet największego biedaka wyrazy: „Daję ci słowo honoru!“, „Wierz mi na mój honor“.

Co te słowa oznaczają?

Niejednak człowiek woli być całe życie biednym, niż dać się skusić za wielkie nawet pieniądze do niecznej roboty np. kradzieży, lub działania na szkodę państwa. Nieraz się słyszy: „Wolę być nędzarzem do śmierci, niż narazić mój honor na szwank i splamić moją godność osobistą!“

Ma swój honor i rodzina. Np. nie dopuści do swego grona, jako zięcia, człowieka o jakiejś niewyraźnej przeszłości, choćby to było dla rodziny tzw. dobra partia. Albo syn, otrzymawszy po ojcu rolę, lub warsztat pracy, stara się wszelkimi siłami prowa-

b) rodzinny.

dzić gospodarstwo lub rzemiosło jak najwzorowiej, aby nie przynieść ujmy dobremu imieniu swojej rodziny.

A czyni tak dlatego, bo nie zniósłby żadnej plamy na rodzinnym honorze.

c) *stanowy.*

Dba o swój honor i każdy s t a n, czyli z a w ó d.

Jakie znacie stany, czyli zawody?

Ludzi nieuczciwych pozbywa się każdy stan ze swoich organizacji, pokrywa ich imiona milczeniem. Wielkimi zaś ludźmi każdy stan się chlubi, obiera ich za patronów, za wzory do naśladowania. (Św. Józef, św. Izydor Oracz, Drzymała, płk Kiłński).

d) *narodowy.*

Istnieje jeszcze h o n o r n a r o d o w y.

Dobry Polak jest dumny z historii swojej Ojczyzny i chlubi się sławnymi jej czynami.

Chlubi się on również znakomitymi synami i córkami Polski, którzy sławę Ojczyzny swojej i narodu roznoszą po świecie.

Dumny więc jest i chlubi się narodowymi bohaterami, wodzami, uczonymi, pisarzami, poetami, muzykami, malarzami, lotnikami itd.

(Stwierdzić drogą pytań co żołnierze wiedzą o sławnych Polakach i ich czynach).

4) *Falszywe pojęcie honoru.*

Zdarzają się jednak ludzie, którzy opierają swój honor nie na sumieniu, lecz na f a ł s z y w y c h podstawach.

I tak:

a) Jedni opierają swój honor na swej urodzie lub budowie fizycznej.

Można być znakomicie zbudowanym, być bardzo przystojnym, a jednocześnie można być włamywaczem, oszustem, uwodzicielem. Odwrócimy się od takich zawsze, natomiast uchylimy czoła przed inwalidą wojennym, który może ma twarz, zeszpeconą na wojnie.

b) Drudzy opierają swój honor na drogim i pięknym ubraniu, bogatych futrach.

Gdyby ubranie było podstawą honoru, to można by i więźniów pospolitych ubrać w drogie ubrania i powiedzieć: To są ludzie honoru!

A tymczasem szanujemy w rodzinie, jak relikwię rodową, strzęp szarego żołnierskiego munduru, zbroczony krwią syna lub brata, który poległ na polu bitwy.

c) Inni znowu uważają, że ich pochodzenie daje im prawo do szacunku. Szlachectwo rodowe może być podstawą szacunku, jeśli się łączy z nim szlachectwo d u c h a.

Św. Kazimierz królewicz, bł. Kinga, Brat Albert (Adam Chmielowski).

Lecz i w doniczce glinianej tak samo, jak i marmurowej może wyrósć szlachetny krzak róży, lub kwiat lilii.

Św. Grzegorz VII, jeden z największych papieży, był synem cieśli. Pius X — synem wieśniaczej rodziny, św. Bernadetta Soubirous — pasterką.

Nasz Kopernik był synem piekarza, Jan Kasprowicz — synem chłopca z Szymborza, koło Inowrocławia. Za młodu Kasprowicz pisał jedyną krowę, chodząc po łące w starych ojcowskich butach.

d) Wreszcie niektórzy uważają, że powinni być honorowani, bo są majętni. Patrzą z góry na drugich, bo... są „wielkimi panami“.

P r z y k ł a d.

Może słyszeliście kiedy takie opowiadanie:

Po śmierci przyszedł do nieba bogaty król, ubrany w koronę, berło, łańcuch złoty na szyi, z drogim pierścieniem na palcu, w bogatym płaszczu królewskim i chciał się dostać do pałaców niebieskich. Wtem zatrzymują go strażnicy niebiescy i prowadzą go przed dwie wagi: ciężarową i osobową. Na ciężarową kazali mu złożyć wszystkie szaty i insygnia królewskie, a dopiero potem zaprowadzili go na wagę osobową i zważyli jego wartość tylko jako człowieka.

Czy wziął ten król majątek swój do nieba? Nawet z tego, w czym przyszedł, rozebrano go i zważono tak, jak każdego śmiertelnika.

Naturalnie jest to tylko obrazowe przedstawienie, że Bóg nie patrzy na korony, ale na wartość samej duszy ludzkiej.

Podczas składania swojej żołnierskiej przysięgi, przysięgaliście Bogu, że będziecie „stać na straży... honoru żołnierza polskiego“.

5) Honor
chrześcija-
nina.

Cóż to jest „honor ż o ł n i e r s k i“?

Jak słyszeliście, podstawą honoru wszystkich ludzi jest p r a -
w o B o ż e, odzywające się przez głos sumienia. Wy, Żołnierze,

jak i wszyscy chrześcijanie, macie nad to sumienie, kształtowane nauką Chrystusową, czyli macie sumienie chrześcijańskie.

Dla nas chrześcijan najwspanialszym wzorem honoru jest Chrystus Pan, Bóg-Człowiek.

O Chrystusie Panu powiedział Piłat: „O to człowiek!”

Sam zaś Chrystus powiedział o sobie: „Kto z was dowiedzie na mnie grzechu?”

Jaki więc czyn będzie honorowy dla chrześcijanina?

A jaki będzie go plamił?

Ta podstawa honoru, a nie inna, tj. prawo Chrystusowe, odzywające się w sumieniu, ma być i w wojsku podstawą dla żołnierzy-chrześcijan.

Pytaj się zawsze sumienia, co o tym sądzi Chrystus-Bóg. Twoje sumienie chrześcijanina odpowie ci, co jest zgodne z honorem, a co honorowi temu ubliża.

6) Honor żołnierski.

Przejdę teraz krótko przejawy honoru w życiu żołnierskim:

- a) w stosunku do kolegów,
- b) „ do dowódców,
- c) „ do ludności cywilnej,
- d) na wojnie.

*1) w stosunku
do kolegów.*

Gdy chodzi o kolegów, żołnierz honorowy nie będzie czynił przykrości nikomu, nawet innowiercom.

Oto słowa Chrystusa: „Miłuj bliźniego, jak siebie samego! „Zażartowanie z kogoś nie jest grzechem, owszem, jest dozwolone. Nie będzie jednak żołnierz honorowy znęcał się nad drugim i doprowadzał go nieraz do rozpacz.

Nie będzie również obłudnym. Np. ktoś z kolegów jest smutny. Kolega udaje wobec niego serdeczność a w duszy cieszy się z jego smutku!

Są to wszystko czyny niezgodne z chrześcijańskim sumieniem, a więc czyny niehonorowe.

*2) w stosunku
do dowódców.*

W stosunku do dowódców nie zgadza się z honorem żołnierskim tzw. dwulicowość, czyli podwójne oblicze. W oczy potakuje się temu, co mówi dowódca, lub kapelan, a gdy oni są nieobecni, krytykuje się każde ich słowo. To faryzaizm, który jest kłamstwem, niegodnym żołnierza polskiego. O dowódcy nigdy

nie mówi się źle, tak jak o ojcu źle się nigdy nie mówi. Dowódca ma też sumienie i bierze na siebie odpowiedzialność za wszystkie swoje czyny i rozkazy.

Niezgodne z honorem żołnierza jest pisanie skargi na kolegę, bez umieszczenia pod skargą swego podpisu. Są to tzw. anonimy. Żołnierz piszący anonim na kolegę nie jest godny nosić munduru. Gorzej jest jeszcze, gdy ktoś z chęci zemsty pisze na kolegę rzeczy nieprawdziwe. Jest to oszczerstwo, rzucone na niewinnego z za płotu. Każdy z nas wie dobrze, że oszczerstwo jest grzechem i kto grzech ten popełnia, ten musi oszczerstwo o d w o ł a ć i krzywdę wyrządzoną bliźniemu naprawić.

Gdy chodzi o stosunek do współobywateli, uchybiałoby to honorowi żołnierskiemu, gdyby żołnierz pogardzał cywilami.

c) w stosunku do obywateli.

Czy w razie wojny tylko wy, Żołnierze, pójdziecie na wojnę? Cały naród stanie gotowy do obrony. Wielu z tych, co dziś są w cywilu, wywalczyło wolność Polski na polach bitew.

Spotyka się żołnierz czasem z niewiastami, z dziewczętami. Zasada waszą, Żołnierze, niech zawsze będzie: Będę tak wobec niewiast i dziewcząt postępował, jak sobie życzę, aby do mojej matki i mojej siostry każdy mężczyzna się odnosił.

Często żołnierz zawiera znajomość z dziewczętami, które są służącymi. Czy może dobrobyt zmusił taką dziewczynę do służby u obcych ludzi?

Nieraz ona jest sierotą. Żołnierz honorowy nie dokucza i nie naśmiewa się z niej, idąc za nią ulicą. Nie będzie też uwodzicielem.

Jak zachowalibyście się wobec uwodziciela, gdybyście byli bratem jakiej biednej dziewczyny?

A tymczasem zamiast stanąć w jej obronie, sami nieraz stajecie się przyczyną jej nierozważnych kroków.

Na cmentarzach spotyka się nieraz groby uwiedzionych dziewcząt, samobójczyń. Iluż to mężczyzn dźwiga na swym sumieniu winę ich śmierci. A tymczasem chodzą oni po świecie uśmiechnięci i zadowoleni z życia. Czyż Bóg nie osądzi ich kiedyś surowo za ich niehonorowe postępowanie.

Spotkacie się, Żołnierze, z ludnością cywilną na urlopie, w przedobozie, na koncentracji. Pamiętajcie, że wszędzie i zawsze widzi was Bóg!

d) *na wojnie.* Pozostałoby jeszcze omówić zachowanie się żołnierza w czasie wojny.

Kto jest wrogiem na wojnie?

Czy wolno dobijać rannych? Czy wolno znęcać się nad jeńcami? Czy wolno krzywdzić ludność cywilną?

Żołnierz polski był zawsze i jest rycerski wobec bezbronnych i słabych.

Szczytem honoru na wojnie jest dążenie do zwycięstwa, do jak najwierniejszego wykonania otrzymanych rozkazów, do sumiennego wypełnienia wszystkich żołnierskich obowiązków.

Historie pułkowe pełne są żołnierskich czynów honorowych z ostatniej wojny. Księga kawalerów „*Virtuti Militari*“ jest zbiorem tych cnót żołnierskich, których podstawą był właśnie honor. Podziwiamy te czyny, bo ci żołnierze-bohaterowie tracili nie raz wszystko, bo i zdrowie i życie, jednak zawsze zachowali honor polskiego żołnierza.

Wzorami honoru po wieczne czasy pozostaną dla żołnierzy polskich nasi sławni bohaterowie.

Hetman **Żółkiewski**, znakomity wódz i mąż cnotliwy, do tego stopnia, że już wszczęte są starania, by Kościół ogłosił go błogosławionym. Po klęsce pod Cecorą wypowiadał się przed swym kapłanem O. Szymonem, karmelitą. Otoczony przez Tatarów zsiadł z konia i przebił go szablą, dając przykład, że nie myśli uciekać. Gdy mu podano innego konia, nie wsiadł, mówiąc: „Nie wsiadę. Miło mi umierać wśród was!”

Naczelnik **Tadeusz Kościuszko**, znany wam wszystkim, wódz, który przywrócił chłopską sukmanę. Umierając w Solurze w Szwajcarii, kazał sobie podać szablę, towarzyszkę swoich bojów. Ucałował ją i kazał ją sobie włożyć do trumny. A potem kazał sobie zagrać „Jeszcze Polska nie zginęła!” i tak ostatnią myśl swoją oddał Ojczyźnie.

Księżę **Józef Poniatowski**. Znane są jego słowa, wypowiedziane w chwili, gdy mu przedkładano, by opuścił cesarza Napoleona: „Nie chcę Ojczyzny, kosztem honoru nabytej!” Bo Ojczyzna nigdy nie żąda, byśmy bronili Jej wolności za cenę utraty naszego honoru.

Porucznik **Ordon**. W roku 1831, dnia 6 września, wysadził prochy w piwnicach reduty omentarza na Woli, gdy na tę redutę, tj. na szaniec wdarli się już Moskale. Piszcie **Miśkiewicz** o nim:

„On będzie patron szaniców, bo dzieło zniszczenia

W dobrej sprawie jest święte, jak dzieło stworzenia“!

(Reduta Ordona)

General Sowiński, inwalida bez nogi, oparty o ołtarz w kościółku na Woli ze słowami: „Polak nie poddaje się nigdy!“ padł zakłuty bagnietami Moskali (6.IX.1831).

Marszałek Józef Piłsudski. Całe jego życie było nieprzerwanym honorem służby dla Ojczyzny. Gdy Niemcy zażądali, aby legionieści złożyli przysięgę na braterstwo broni i wierną służbę z wojskami Niemiec i Austrii, widząc fałszywą grę Niemców i Austriaków, przysięgi tej swoim legionom złożyć nie pozwilił. Podzielił też los swoich legionistów, poszedł do więzienia w twierdzy niemieckiej w Magdeburgu, gdzie przebywał przeszło rok, do 10 listopada 1918 r., tj. do swego powrotu do oswobodzonej już Warszawy. Znał jego słowa o honorze. Słyszeliście je w pogadance o przysiędze przy wytlómaczeniu rot przysięgi.

Obecny Naczelný Wódz, Marszałek Śmigły-Rydz, sam doskonały wzór żołnierza, o czynach którego tyle razy już słyszeliście, tak się wyraził o honorze żołnierskim: „Najstraszniejszą i najgorszą rzeczą dla żołnierza jest wstydzic się, wstydzic się, że nie wykonał swego obowiązku, wstydzic się, że postąpił wbrew żołnierskiemu honorowi!“ (Z przemówienia Naczelnego Wodza Marszałka Śmigłego-Rydza na promocji nowych oficerów lotnictwa w Dęblinie, 15.X.1937).

Jakie z tej pogadanki wyciągnięcie dla siebie wnioski?

Wnioski.

Nabraliście przekonania, że honor to jest skarb ducha, który każdy człowiek o s o b i ś c i e musi gromadzić. Honor to wartość m o j e g o własnego „ja“, a nie czyjegós „ja“, pożyczonego jak jakieś ubranie na bal, by się w nim pokazać pięknym.

Ja mam być człowiekiem honoru. Ja za moje czyny sam ponoszę odpowiedzialność. To, co godnego czynię, przynosi cześć m n i e, a co nieuczciwego czynię, m n i e hańbi.

To poczucie honoru oprzyjcie, jak wam już mówiłem, na Chryśtusie Panu, boście przecież żołnierzami Chryśtusa. Kiedy to otrzymaliście mundur żołnierza Chryśtusowego?

Chrzest św. to obłóczyny w wojsku Chryśtusa.

A kiedy pasowano was na rycerzy Chryśtusowych?

W Sakramencie Bierzmowania otrzymaliście niezatarty znak, znamię czyli charakter żołnierza Chryśtusowego. I tego znaku nikt i nic z was już nie zetrze, nie zmaże przez wieczność całą. Jesteście żołnierzami Chryśtusa na wieki. Stąd Sakrament Bierzmowania przyjmować wolno j e d e n tylko raz w życiu.

Odtąd każdy, kto chce iść za Chrystusem, ma żyć po rycersku i rycerskością Chrystusową się odznaczać. W pokusie do nieczynnych czynów mówcie sobie zawsze: Nie splamię munduru żołnierza polskiego, ale nie splamię przede wszystkim godności chrześcijanina, żołnierza spod znaku Chrystusa!

Oby i o was mógł powiedzieć każdy, jak Piłat kiedyś powiedział o Jezusie Chrystusie: „Oto człowiek!”

Człowiekiem bez skazy, zasługującym na dobre imię, bądź, Żołnierzu, w mundurze żołnierskim i na całe życie!

Dyspozycja.

Dyspozycja pogadanki.

Wstęp.

- 1) Honor — właściwością ducha ogólnoludzką.
- 2) Pojęcie honoru.
- 3) Rodzaje honoru:
  - a) *osobisty,*
  - b) *rodzinny,*
  - c) *stanowy,*
  - d) *narodowy.*
- 4) Fałszywe pojęcia honoru
- 5) Honor chrześcijanina.
- 6) Honor żołnierski:
  - a) *w stosunku do kolegów,*
  - b) *w stosunku do przełożonych,*
  - c) *w stosunku do ludności cywilnej,*
  - d) *na wojnie.*

Wnioski.

XXV-LECIE KAPŁAŃSTWA KAPELANÓW WOJSKOWYCH.

8.IX.1939 r. — Ks. Jan Szymała, proboszcz W. P.

Proboszcz ks. Jan Szymała urodził się dn. 5.V.1889 r. w Dobrzyniu, pow. Opole. Studia gimnazjalne ukończył w Nysie, a teologiczne w seminarium misyjnym „St. Gabriel“ w Wiedniu.

Dn. 8 września 1914 r. otrzymał święcenia kapłańskie.

Po krótkim okresie pracy w duszpasterstwie parafialnym, zostaje dn. 24 IV.1915 r. powołany do służby w wojsku niemieckim i przechodzi wyszkolenie rekruckie w baonie zapasowym 23 p. p. niem., po czym dn. 24.VII.1915 r. zostaje przydzielony jako sanitariusz do szpitala wojskowego w Altheid. 10.X.1915 r. otrzymuje nominację na kapelana z przydziałem do jednego z korpusów armii niemieckiej na zachodnim froncie. Tu poza duszpasterską pracą otacza opieką Polaków — jeńców z armii rosyjskiej, zatrudnionych przymusowo w fabrykach i przy naprawie dróg. Ponadto opiekuje się gorliwie Polakami, sprawozdawanymi z kraju i zmuszanymi do ciężkich robót przyfrontowych. Praca ks. Szymały daje doskonałe wyniki, czego dowodem są choćby niezliczone podziękowania nadchodzące z Polski, m. in. od arcybiskupa warszawskiego i biskupa wrocławskiego. Nie same tylko podziękowania za owocną pracę są udziałem ks. Szymały. Działalność jego wśród pozbawionych opieki Polaków wzbudza podejrzenie wśród oficerów niemieckich, co powoduje zarzut uprawiania szpiegostwa. Z beznadziejnej zdawałoby się sytuacji ratuje ks. Szymałę generał, dowódca korpusu, który pomimo, że był sam ewangelikiem, potrafił bezstronnie i sprawiedliwie ocenić pracę katolickiego kapłana, wcielającego w czyn nakazy Chrystusowej nauki o miłosierdziu i dobroci.

Po zwolnieniu się z wojska niemieckiego wraca ks. Szymała do pracy parafialnej na Śląsk i już w m. grudniu 1918 r. zostaje wikariuszem w Mikulczycach, pow. Bytom. Tu wstępuje do „Polskiej Organizacji Wojskowej“ (P. O. W.) i bierze czynny udział w akcji plebiscytowej oraz w II Powstaniu Śląskim. Od m. października 1920 r. prowadzi akcję niepodległościową w opolskim powiecie. Po wybuchu III Powstania Śląskiego nie opuszcza terenu Opola i nadal prowadzi tam swoją robotę, póki nie zostaje pojmany przez niemiecką bojówkę. Szczęśliwym trafem, dzięki fortelowi umyka bojowcom a tym samym i śmierci i ucieka w głąb Niemiec do Wrocławia. Tu jako rzekoma „ofiara powstańców polskich“ uzyskuje od pruskiej policji paszport do Polski i czym prędzej śpieszy na teren objęty powstaniem, przy-

bywając na odcinek pod „Górą św. Anny“ i dzieląc tu dolę i niedolę powstańczę.

Po zlikwidowaniu III Powstania Śląskiego, nie mając żadnej możliwości powrotu do swojej parafii, która pozostała za kordnem, zgłasza się ks. Szymała do ówczesnego biskupa polowego W. P., który mimo braku jakiegokolwiek dokumentu, stwierdzającego, iż ks. Szymała jest kapłanem, mianuje go dn. 1 VIII. 1921 r. kapłanem i przydziela go do oddziałów, mających wkroczyć na Górny Śląsk. Wraz ze „Śląską Dywizją“ powraca ks. Szymała

Ks. Jan Szymała.

w swoje rodzinne strony, o polskość których walczył przez kilka lat. Przydzielony do 74 p. p., osiada wraz z tą formacją w Lublińcu, gdzie pozostaje po dziś dzień jako administrator wojсковej parafii.

Jubilat, zostawszy wojskowym kapłanem nie ograniczył się do wykonania tylko duszpasterskich swoich obowiązków, lecz stale pracował i pracuje obecnie społecznie. Przede wszystkim więc po objęciu Śląska przez władze polskie reorganizuje ks. Szymała w Lublińcu niemieckie gimnazjum komunalne i stwarza z tej obcej placówki wzorowe gimnazjum polskie. Zakłada i prowadzi (aż do 1932 r.) gimnazjalną bursę dla chłop-

ców, pochodzących z za kordonu, przeważnie ze Śląska Opolskiego. Ileż zachodów i trosk miał założyciel tej bursy, żeby placówka ta nie upadła z braku potrzebnych na jej prowadzenie środków! Przecież mieszkający w bursie gimnazjaliści, to byli biedni i ubodzy chłopcy, którzy nie byli w stanie płacić za utrzymanie złamanego grosza. A jednak ks. Szymała nie ugiął się pod ciężarem trosk i burzę swoją prowadził aż do czasu, kiedy stanęła ona na mocniejszych finansowych podstawach. Ta jego ofiarna praca znalazła uznanie i ks. Szymała zostaje w 1931 r. odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi.

Począwszy od 1927 r. ks. Szymała kierują akcją harcerską w całym lublinieckim powiecie. I ta praca jest owocna, czego dowodem jest choćby nadanie Jubilatowi przez Nacz. Komendę Harcerstwa Polskiego „Odznaki za Zasługę“ i tytułu „Działacza Harcerskiego“.

W 1929 r., pomimo braku pieniędzy, ks. Szymała rozpoczyna w Lublińcu budowę kościoła wojskowego, umożliwioną jedynie ofiarnością miejscowego garnizonu, w czym celowali prości szeregowcy. Ks. Szymała i w ofiarności nie dał się wyprzedzić, składając na budowę wszystkie swoje oszczędności.

Po przydzieleniu garnizonu w Tarnowskich Górach do lublinieckiej parafii wojskowej, ks. Szymała stara się w cywilnej parafii o odstąpienie cmentarnego kościoła na wyłączny użytek wojska. Uzyskawszy tę bardzo zniszczoną świątynię, przystępuje do jej odbudowy i odnawia ją pieczołowicie. W Lublińcu ks. Szymała uporządkował cmentarz wojenny i postawił na 140 grobach okazałe krzyże. Za gorliwą pracę na wszystkich stanowiskach, jakie tylko zajmował, otrzymuje ks. Szymała liczne pochwały, z których przytoczymy niektóre:

Szczakowa, 8.VII.1921.

Ks. SZYMAŁA Jan pełnił służbę w 2 pułku Zabrzkim, pow. G. Śl. od 14.V — 6.VII.1921 r., jako kapelan pułkowy.

W czasie tym Ks. Szymała oddał wszystkie swoje siły i zdolności sprawie polskiej, przez co uzyskał sobie szacunek wszystkich oficerów i powstańców 2 p.—Brał on udział we wszystkich akcjach bojowych pułku, będąc zawsze w pierwszej linii i porywając powstańców do walki. Wyróżnił się przede wszystkim niezwykłą energią i pracą niestrudzoną.

Dowództwo pułku składa Ks. Szymale najserdeczniejsze podziękowania za pracę i poświęcenie w sprawie ojczystej.

M. p.
Grupa Cymza

(Podpis nieczytelny)
Kpt. i dow. 2 p. Zabrzkiego.

Ks. SZYMAŁA Jan okazał niezwykłą energię i bezgraniczne oddanie się sprawie będąc zawsze tam, gdzie było największe niebezpieczeństwo. Poleca się gorąco.

(—) *Laskowski.*

M. P.

Nacz. K-da
Wojsk. Powst. G. Śl.

Mikulczyce, dnia 2 października 1922.

Ks. SZYMAŁA Jan, wikary z Mikulczyc, był naszym współpracownikiem na powiat tarnogórski od roku 1919 aż do października roku 1920, w którym to miesiącu został przeznaczony do pracy plebiscytowej na powiat opolski. Ks. Szymała pracował przez cały czas swego pobytu z wielkim poświęceniem i zdobył sobie wielkie zasługi około rozbudzenia ducha polskiego.

M. P.

(Polski Komitet Plebiscytowy
Mikulczyce).

Polski Komitet Plebiscytowy
(podpis nieczytelny).
Prezes Polskiego Komitetu
Plebiscytowego
na zachodnią część powiatu
tarnogórskiego.

W 1931 r. ks. Szymała został odznaczony przez biskupa katowickiego prawem noszenia „proboszczowskiej pelerynki“. Katedralna Kapituła Katowicka nadesłała Jubilatowi pismo dziękczynne, za wzorowe prowadzenie gimnazjalnej bursy w Lublińcu.

Jubilat posiada następujące odznaczenia: Krzyż Niepodległości, Złoty Krzyż Zasługi, Krzyż na Śląskiej Wstędze Waleczności, Medal Pamiątkowy za Wojnę 1918 — 21, Medal Pamiątkowy Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości, Medal 3 Maja, brązowy Medal Za Długoletnią Służbę, Krzyż „Pro Ecclesia et Pontifice“.

Adres redakcji i administracji:

Warszawa, ul. Miodowa 26. Polowa Kuria Biskupia. Telefon 12-07-22.
Konto P.K.O. 30.240.

Redaktor: Ks. ALEKSANDER GOGOLIŃSKI-ELSTON, kapelan W. P.
